

УДК 323.266:316.776.23(477)

*Стеблина Н. О., д-р політ. наук, професор,
професор кафедри журналістики та соціальних комунікацій,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

ДЕЗІНФОРМАЦІЙНА КАМПАНІЯ КРЕМЛЯ «ПРОРОСІЙСЬКЕ ПІДПІЛЛЯ В УКРАЇНІ»: ОСНОВНІ ТЕМИ ТА ДЖЕРЕЛА

Анотація. Вивчається кейс дезінформаційної кампанії Кремля «проросійське підпілля в Україні» на основі аналізу пропагандистського медіа РІА «Новости» за 2022–2025 рік. Встановлено, що кампанію було розпочато під час української контрнаступальної операції. Спочатку повідомлення надходили з Миколаєва та Херсона, проте пізніше стали охоплювати всю Україну. У дезінформаційній кампанії правдива інформація змішується з фейковою. Метою кампанії є намагання приховати російські воєнні злочини, залякати українців, а також ввести їх в оману.

Ключові слова: дезінформаційна кампанія, повномасштабна війна Росії проти України, російська пропаганда, телеграм, російські воєнні злочини.

Вступ. Кремль розраховував захопити Україну дуже швидко, проте уже у перші дні стало відомо, що не все «йде за планом». І так само, як російська воєнна машина не могла швидко відреагувати на події на полі бою, кремлівська пропаганда тривалий час також не могла винайти ефективного пояснення того, що сталося. Основним джерелом інформації про події так званого «сво» був такий собі генерал Конашенков, який розповідав, що «втрат немає», що війська наступають і знищують ворога «високоточними ударами». Проте з часом, коли інформації про російські провали на фронті ставало все більше, брифінги цього російського воєнного злочинця втрачали довіру. І російська пропаганда мала винайти нові способи розповіді про повномасштабне вторгнення, які б потенційно могли виправити ситуацію. Одним із таких способів стало поширення інформації про діяльність так званого «проросійського» підпілля в Україні, якому присвятимо увагу в нашому дослідженні. Вивчення цього кейсу дасть змогу доповнити наявні уявлення про інструменти сучасної російської пропаганди під час повномасштабної війни, а також розробити механізми протидії дезінформації.

Основний виклад матеріалу. Російська пропаганда доволі детально вивчена в сучасному науковому дискурсі. Дослідники характеризують її як «пожежний шланг із брехні», основним наміром пропагандистів є «не переконувати або здобувати довіру, а поширювати непорозуміння» (Pomerantsev and Weiss, 2014). Таким способом Кремль намагався завадити поширенню демократії та демократичних цінностей (Yablokov, 2022), сконструювати образ ворога (Shakhray, 2015), завадити підтримці України на початку повномасштабної війни (Applebaum, 2024), поляризувати, радикалізувати суспільства та підбурювати суспільства, зокрема українське (Balachuk, and Sydorenko, 2025), нав'язувати фейкові уявлення про «геноцид» російськомовних (Fortuin, 2022) тощо. Водночас російська пропаганда є доволі гнучкою та підлаштовується під найбільш важливі цілі Кремля. Про це може свідчити і наш кейс.

Для того, щоб його вивчити, використовувався телеграм-канал одного з провідних інформаційних агентств Росії – РІА «Новости». Його очільницею є відома російська пропагандистка Маргарита Сімоньян. Був проаналізований телеграм-канал видання за три з половиною роки: січень 2022 – жовтень 2025. Для виявлення дописів про «підпілля» використовувався пошук за ключовими словами.

Перше повідомлення про так зване російське «підпілля» з'явилося у жовтні 2022 року. Цікаво, що перед тим пошук за ключовими словами «підпілля», «диверсант», «теракт» видає в основному повідомлення про українських «диверсантів», які перешкождали російським військам. Проте після контрнаступальної операції ЗСУ та звільнення Херсона кремлівські пропагандисти намагалися створити враження про те, що на цих територіях залишилися колаборанти, які готові чинити збройний спротив.

У перших дописах ім'я керівника «підпілля» не називали, але це тривало недовго. Уже в листопаді стало відомо, що це російський колаборант і колишній журналіст з Миколаєва – Сергій Лебедев, звинувачений у державній зраді та у переході на бік ворога під час війни (Чесно). Слідство також встановило, що один із прихильників Росії передав йому координати житлової багатоповерхівки в Миколаєві, по якій влучили росіяни. Ймовірно, саме через походження його називали координатором «миколаївського» підпілля, хоча він у місті не перебував.

Перші повідомлення публікували саме з прив'язкою до Миколаєва. Проте у квітні повідомили про «створення підпілля» у Херсоні. Із грудня «миколаївський координатор» став повідомляти про події в усій Україні, коментуючи ракетні удари Росії по Україні. З березня-квітня 2024 року інформація про діяльність «підпілля» почала публікуватися щомісяця, у 2025 році кількість дописів зростає.

Важливо зазначити, що дописи, які РІА «Новости» публікує з посиланням на «підпілля», перевірити неможливо. Із фото та відео не зрозуміло, де саме вони були зняті, а також відсутні хоча б якісь докази про «знищення» найманців, військового обладнання чи техніки. Звісно, «підпільники» пояснюють це питаннями безпеки, проте зазначимо, що коли українські війська заявляють про знищення російських військових цілей, докази завжди надають.

Висновки. На основі аналізу повідомлень про проросійське «підпілля» можемо зазначити, що вони мають ознаки дезінформаційної кампанії, де правдива інформація змішується з фейковою для введення в оману цільової аудиторії. Повідомлення про «підпілля» співпадають із цілями інформаційної війни Кремля. Спочатку росіяни намагалися створити враження про те, що на звільнених від окупантів територіях залишаються люди, лояльні до Кремля. Пізніше дезінформаційну кампанію масштабували на всю Україну, щоб посіяти сумніви в аудиторії щодо цілей ракетних та шахедних атак. Оскільки в Україні через дію воєнного стану поширення повної інформації про влучання або збиття заборонене, подібні тексти можуть допомагати сіяти сумніви та збивати довірливу аудиторію з пантелику. Адже водночас може поширюватися дуже суперечлива інформація. До того ж метою цієї кампанії є намагання приховати російські воєнні злочини, адже аудиторії нібито надається інформація із «місця події». У 2025 році збільшення повідомлень про «підпілля» можна також пов'язати зі вбивством активіста Дем'яна Ганула та політика Андрія Парубія. Отже, росіяни намагалися досягти ще однієї мети – залякати українців можливою розправою за їхні погляди.

Список використаних джерел

1. Лебедев Сергій Олександрович. *Чесно*. URL: <https://www.chesno.org/traitor/1736/> (дата звернення 20.10.2025).
2. Applebaum A. *Autocracy, Inc: The Dictators Who Want to Run the World*, Allen Lane, 2024. 228 p.
3. Balachuk I., Sydorenko S. Tragedy in Odesa on 2 May 2014: ECHR finds Ukraine guilty and orders compensation. *Ukrainska pravda*. 13.03.2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2025/03/13/7502685/>
4. Fortuin E. Ukraine commits genocide on Russians: the term «genocide» in Russian propaganda. *Russian Linguistics*. 2022. № 46. P. 313–347.
5. Paul C., Matthews M. The Russian «firehose of falsehood» propaganda model. *Rand Corporation*. 2016. Vol. 2, № 7. P. 1–10. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11185-022-09258-5>
6. Pomerantsev P., Weiss M. The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture, and Money. *Institute of Modern Russia*. 2014. URL: https://imrussia.org/media/pdf/Research/Michael_Weiss_and_Peter_Pomerantsev__The_Menace_of_Unreality.pdf (дата звернення: 20.10.2025).
7. Shakhrai I. The Legitimization of Authoritarian Rule Through Constructed External Threats: Russian Propaganda during the Ukrainian Crisis. *East European Quarterly*. 2015. Vol. 43, № 1. P. 29–54. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2667442
8. Yablokov I. Russian disinformation finds fertile ground in the West. *Nature Human Behaviour*. 2022. Vol. 6, № 6. P. 766–767. URL: <https://www.nature.com/articles/s41562-022-01399-3>